Ressenyes

Primo LEVI, Leonardo DEBENEDETTI
Informe sobre Auschwitz
Trad. de Francesc Miravitlles. Castelló: Ellago, 2005

L'editorial valenciana Ellago s'endinsa per primera vegada en el mercat català amb la publicació de l'*Informe sobre Auschwitz* a «La Trossa», la nova col·lecció interdisciplinària i heterogènia de l'editorial de Castelló de la Plana. L'*Informe* de Primo Levi i Leonardo Debenedetti, en traducció de Francesc Miravitlles (traductor al català de la *Trilogia d'Auschwitz* de Levi), apareix acompanyat per tres textos molt recomanables: la transcripció d'una entrevista a Primo Levi, realitzada l'any 1982 en ocasió del segon retorn de l'italià a Auschwitz, i dos estudis crítics de Philippe Mesnard, especialista francès en literatura de l'Holocaust i primer editor del text de Levi a una llengua europea.

Primo Levi i Leonardo Debenedetti, metge i company de camp, van redactar conjuntament una primera versió de l'*Informe* al camp de trànsit de Katowice, just després de l'alliberament d'Auschwitz, a petició de l'Exèrcit Roig, que va sol·licitar el mateix exercici testimonial a molts altres supervivents amb l'objectiu de recol·lectar el màxim d'informació possible per al govern de l'URSS. L'any 1946, l'*Informe* va aparèixer publicat a Itàlia, a la revista científica *Minerva Medica*, revisat i ampliat, però ha subsistit fins ara com una obra menor de Primo Levi, com «un text sense importància» en paraules de Philippe Mesnard. Mesnard reivindica la significació de l'*Informe* dins l'obra completa del seu autor i posa en qüestió, a partir del cas concret de l'*Informe*, una sèrie de clixés que giren al voltant de l'acte creador en Levi. L'escriptura com a flux mancat de reflexió, la redacció regida pels principis exclusius de claredat i racionalitat o la voluntat d'espontaneïtat i antiliteraritat són per a Mesnard idees simplificadores que no comprenen la complexitat d'una obra no només testimonial sinó també plenament i pensadament literària. La raó i la facultat poètica no són elements contradictoris: l'*Informe*, que persegueix principalment una finalitat científica i documental, presenta un *pathos* no immune a la càrrega poètica i esdevé, per tant, un exemple significatiu de l'encontre entre escriptura racional i escriptura poètica, encontre conflictiu però resolt, característic de tota l'obra de Primo Levi.

La importància de l'*Informe sobre l'organització higienicosanitària del camp de concentració per a jueus de Monowitz* no

VISIT…

resideix només en el fet de ser el primer testimoni que Levi ens deixa de l'horror concentracionari, sinó també en la seva condició essencial de font de la qual beu a bastament *Si això és un home*. Els dos fragments que Levi i Debenedetti introdueixen l'any 1946 per a la publicació de *l'Informe* a Itàlia —el relat de la deportació a Auschwitz i la crònica dels últims dies al camp abans de l'alliberament— els retrobarem ampliats, aprofundits i tractats amb un to més personal a *Si això és un home*. En l'*Informe* apareixen presentats i només esbossats aquells temes i episodis de la vida a Auschwitz que trobarem definits i desenvolupats al llarg de tota l'obra testimonial de Levi. La descripció exhaustiva de les condicions higièniques i dels serveis mèdics del camp s'inicia amb el retrat del viatge en tren des de Fossoli di Carpi a Auschwitz i repassa els processos de selecció i desinfecció dels nouvinguts, les malalties més freqüents, les instal·lacions hospitalàries, les deficiències del sistema sanitari del camp, els tractaments mèdics i el personal sanitari fins a l'evacuació nazi del camp i l'alliberament. El to del text és directe, tècnic i precís i, tot i no haver-hi massa lloc per a valoracions personals ni intromissions emotives, la veu dels supervivents, encara que afeblida, es deixa sentir de tant en tant en les crítiques a la negligència quasi total de les regles higièniques, només tingudes en compte per salvar les aparences. L'aspecte més grotesc d'Auschwitz el localitzem precisament aquí, en la descripció d'un sistema higienicosanitari totalment deficitari, caòtic i incoherent, en un camp creat per a la mort, que procura salvar les aparences. El to d'indignació i denúncia davant la desídia gratuïta i criminal del sistema higienicosanitari s'accentua en la segona versió de l'*Informe*. La publicació del text en un context tan diferent i el canvi de destinatari fan possible la transformació del dictamen pericial en obra de testimoniatge, en la qual la intervenció de la veu dels autors guanya importància, com també el pes de la subjectivitat i la literaritat. Fins i tot el cinisme entra de ple en el relat quan els autors defineixen l'extermini dels malalts a les cambres de gas com un «mètode profilàctic radical!». Com si els dos supervivents, per un moment, haguessin decidit combatre, amb les mateixes armes lingüístiques, el terrible sarcasme de les paraules escrites a les cambres de gas («per fer més creïble l'infame engany»): «Renteu-vos bé, netedat és salut», «No estalvieu sabó», «No us deixeu la tovallola». La futura escriptura de Levi ja es troba a l'*Informe*, concentrada en petites dosis, però ja viva.

La traducció al català de Francesc Miravitlles transmet amb èxit l'estil dels autors i l'absurditat i l'horror que es desprenen de la descripció del complex entramat sanitari del camp. El traductor reprodueix la tonalitat sincera i nítida de l'*Informe*, amb un lèxic precís i eixut, i una sintaxi senzilla i clara com la de l'original, sense virtuosismes formals que serien poc apropiats en un text cientificotestimonial d'aquestes característiques. Miravitlles es mostra sempre fidel al text original i ens ofereix una traducció molt literal, que aconsegueix respectar i transferir perfectament la voluntat informativa i testimonial de l'original.

Maria Sáenz Palau